

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติของพยาบาลต่อผู้ป่วยสูงอายุ และพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ และพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำงาน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ สถานภาพสมรส และลักษณะของครอบครัวกับเจตคติ และพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยสามัญ แผนกอายุรกรรมทั่วไป และศัลยกรรมทั่วไป ของโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีจำนวนเตียงมากกว่า 800 เตียงขึ้นไป

ตัวอย่างประชากร

เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกอายุรกรรมและศัลยกรรมทั่วไป ที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐ 6 แห่ง โดยมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดรายชื่อโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครทั้งหมดที่มีจำนวนเตียงมากกว่า 800 เตียงขึ้นไป ได้แก่ โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ วัชรพยาบาล โรงพยาบาลรามารักษ์ และโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

ขั้นที่ 2 ประมวลจำนวนตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยสามัญในแผนกอายุรกรรมและศัลยกรรมทั่วไป ที่มีผู้สูงอายุอยู่ด้วย จากโรงพยาบาลดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 100 คน โดยคำนวณจากสูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่เป็น Definite Population ของ Taro Yamane (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง 9% (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, 2527) ได้ตัวอย่างประชากร ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ขนาดตัวอย่างประชากร} \quad n &= \frac{N}{1+Ne^2} \\ n &= \text{ขนาดของตัวอย่างประชากร} \\ N &= \text{ขนาดประชากร} \\ e &= \text{ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง} \\ n &= \frac{411}{1+411 (.09)^2} \\ &= \frac{411}{4.32} = 95 \\ n &= 100 \quad \text{คน} \end{aligned}$$

เพื่อให้ประชากรเป็นจำนวนเต็ม และสะดวกในการคำนวณ ผู้วิจัยจึงศึกษาประชากรจำนวน 100 คน

ขั้นที่ 3 เลือกตัวอย่างประชากรแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจะต้องมีคุณสมบัติเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยสามัญแผนกอายุรกรรมทั่วไป และศัลยกรรมทั่วไปที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ

ขั้นที่ 4 กำหนดขนาดตัวอย่างประชากรจาก 6 โรงพยาบาล ตามสัดส่วนประชากรดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนโรงพยาบาล ประชากร และตัวอย่างประชากร

โรงพยาบาล	ประชากร (คน)	ตัวอย่างประชากร (คน)
พระมงกุฎเกล้า	30	7
ราชวิถี	35	8
ศิริราช	80	20
จุฬาลงกรณ์	80	20
รามาริบดี	83	20
วชิรพยาบาล	103	25
รวม	411	100

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 4 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบวัดเจตคติของพยาบาลต่อผู้ป่วยสูงอายุ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของพยาบาล จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติของพยาบาลต่อผู้ป่วยสูงอายุ

ส่วนที่ 1 แบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับผู้ป่วยสูงอายุ จำนวน 45 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเชื่อ จำนวน 45 ข้อ

แบบวัดเจตคติของพยาบาลต่อผู้ป่วยสูงอายุ ผู้วิจัยได้สร้างตามแนวคิดของฟิชไบน์และ

ไอเซน (Fishbein & Ajzen, 1975) มีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับผู้ป่วยสูงอายุ ทั้งด้านดีและด้านไม่ดี ซึ่งเป็นแบบสำรวจปลายเปิดเพื่อหาความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับผู้ป่วยสูงอายุ
2. นำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจากพยาบาลในโรงพยาบาล จำนวน 55 คน ที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
3. นำความเชื่อที่สำรวจได้มาจัดเป็นหมวดหมู่และแจกแจงความถี่
4. เรียงลำดับความเชื่อตามความถี่ จากสูงสุดไปต่ำสุด และคำนวณร้อยละ 75 ของความถี่ทั้งหมด พิจารณาว่าอยู่ในขอบเขตความเชื่อข้อใด ถือว่าข้อที่อยู่ในขอบเขตเป็นความเชื่อเด่นชัด (Model Salient Belief)
5. นำความเชื่อดังกล่าวมาแต่งเป็นข้อความลงในแบบวัดเจตคติของพยาบาลต่อผู้ป่วยสูงอายุ ซึ่งมี 2 ด้านคือ ความเชื่อต่อผู้ป่วยสูงอายุ และการประเมินของความเชื่อนั้น

ตัวอย่าง

ส่วนที่ 1 วัดความเชื่อเกี่ยวกับผู้ป่วยสูงอายุ

ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่สามารถเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำที่ดี
 เป็นไปได้ _____ | _____ | _____ | _____ | _____ | _____ | _____ เป็นไปไม่ได้
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช้ทั้ง น้อย ปานกลาง มาก
 กลาง 2 อย่าง

ส่วนที่ 2 วัดการประเมินลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยสูงอายุ

การที่ผู้สูงอายุสามารถเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำที่ดี เป็นสิ่งที่
 ดี _____ | _____ | _____ | _____ | _____ | _____ | _____ เลว
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช้ทั้ง น้อย ปานกลาง มาก
 2 อย่าง

เกณฑ์การให้คะแนน

ในแต่ละข้อกระทงของมาตร จะแบ่งออกเป็น 7 ช่วง ๆ ละ 1 คะแนน และการให้คะแนนในแต่ละมาตร เป็นดังนี้

ข้อกระทงในมาตรวัดความเชื่อเกี่ยวกับผู้ปวยสูงอายุให้คะแนนจาก -3 ถึง +3 จากมาตรวัด เป็นไปไม่ได้-เป็นไปได้

ข้อกระทงในมาตรวัดการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผู้ปวยสูงอายุให้คะแนนจาก -3 ถึง +3 จากมาตรวัด เลว-ดี

การหาความตรงตามเนื้อหา

นำแบบวัดเจตคติของพยาบาลต่อผู้ปวยสูงอายุให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (ตั้งรายนามอยู่ในภาคผนวก) ตรวจสอบความชัดเจนของข้อความ ภาษา ความถูกต้องของการวัด เนื่องจากความเชื่อเด่นชัดที่นำมาสร้างเป็นแบบวัดเจตคตินี้เป็นความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างประชากรจริง ซึ่งได้มาจากวิธีการพิจารณาความถี่ร้อยละ 75 (ยุวดี ภาษา และคณะ, 2532)

การทดสอบความเที่ยง

แบบวัดเจตคติของพยาบาลต่อผู้ปวยสูงอายุ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว นำไปหาความเที่ยงเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างพยาบาลในแผนกอายุรกรรม ศัลยกรรม ที่ไม่ใช้ประชากรจริง จำนวน 30 คน โดยการวัดความคงที่ภายใน ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์, 2527) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.92

ความหมายของคะแนน

คะแนนเจตคติดรายข้อ

คะแนนเฉลี่ย	7.50 ถึง 9.00	แสดงว่า	มีเจตคติทางบวกระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย	4.50 ถึง 7.49	แสดงว่า	มีเจตคติทางบวกระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50 ถึง 4.49	แสดงว่า	มีเจตคติทางบวกระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	-1.49 ถึง 1.49	แสดงว่า	มีเจตคติปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	-4.49 ถึง -1.50	แสดงว่า	มีเจตคติทางลบระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย	-7.49 ถึง -4.50	แสดงว่า	มีเจตคติทางลบระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	-9.00 ถึง -7.50	แสดงว่า	มีเจตคติทางลบระดับสูง

คะแนนเจตคติโดยรวม

คะแนนเฉลี่ย	337.50 ถึง 405	แสดงว่า	มีเจตคติทางบวกระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย	202.50 ถึง 337.49	แสดงว่า	มีเจตคติทางบวกระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	67.50 ถึง 202.49	แสดงว่า	มีเจตคติทางบวกระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	-67.49 ถึง 67.49	แสดงว่า	มีเจตคติปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	-202.49 ถึง -67.50	แสดงว่า	มีเจตคติทางลบระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	-337.49 ถึง -202.50	แสดงว่า	มีเจตคติทางลบระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	-405 ถึง -337.50	แสดงว่า	มีเจตคติทางลบระดับสูง

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยศึกษาจากเอกสารและตำราในเรื่องของผู้สูงอายุ การพยาบาลผู้สูงอายุ เป็นคำถามแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple choice) 4 ตัวเลือก ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ และการพยาบาลผู้สูงอายุ จำนวน 42 ข้อ

การหาความตรงตามเนื้อหา

โดยนำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาลผู้สูงอายุจำนวน 10 ท่าน (ตั้งรายนามอยู่ในภาคผนวก) ตรวจสอบด้านเนื้อหา ความถูกต้องของการวัด ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อให้ข้อเสนอแนะแก้ไข แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง โดยถือเกณฑ์ร้อยละ 80 ของจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิยอมรับและเห็นด้วย

การทดสอบความเที่ยง

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความรู้ไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากร จำนวน 30 คน ให้ตอบแบบสอบถาม แล้วนำแบบวัดความรู้มาตรวจให้คะแนน ให้ 1 คะแนนในข้อที่ตอบถูก ให้ 0 คะแนนในข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกเพื่อคัดเลือกแบบวัดที่ได้มาตรฐาน โดยวิเคราะห์ข้อสอบแบบตัดกลุ่ม 27% (ประกอบ กรรณสูต, 2525) เลือกแบบวัดที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ +.20 ขึ้นไป และค่าระดับความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 ถึง .80 เหลือแบบวัดจำนวน 30 ข้อ ค่าความเที่ยงทั้งหมด = 0.72

เกณฑ์การให้คะแนน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ได้รับความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ดังนี้

คะแนน 0-18 คะแนน หรือร้อยละ 60 ของคะแนนรวมและต่ำกว่า ถือว่ามีความรู้ในระดับน้อย
 คะแนน 19-24 คะแนน หรือร้อยละ 61-80 ของคะแนนรวม ถือว่ามีความรู้ในระดับปานกลาง
 คะแนน 25-30 คะแนน หรือร้อยละ 81 ของคะแนนรวมขึ้นไป ถือว่ามีความรู้ในระดับมาก

ชุดที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ ซึ่งเป็นลักษณะของการกระทำที่พยาบาลแสดงออก และผู้อื่นสังเกตเห็นในขณะที่พยาบาลกระทำกิจกรรม ในสถานการณ์การพยาบาล ซึ่งรวมทั้งการลงมือกระทำกิจกรรม การช่วยเหลือ และการสนทนาโต้ตอบซึ่งกันและกัน อาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นคำพูดและไม่ใช่คำพูด โดยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษา ค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิด และทฤษฎีการสูงอายุ

1.2 จากการสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกของพยาบาลต่อผู้ป่วยสูงอายุ ขณะให้การพยาบาลในหอผู้ป่วย

1.3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ เครื่องมือที่สร้างขึ้นจะครอบคลุมพฤติกรรมย่อยที่สามารถสังเกตได้ใน 3 ด้าน คือ

ก. พฤติกรรมด้านอารมณ์ เป็นการแสดงออกของพยาบาลที่มีลักษณะ เต็มใจให้ความช่วยเหลือผู้ป่วย ทั้งที่ร้องขอและไม่ได้ร้องขอ มีสีหน้ายิ้มแย้มเป็นกันเองกับผู้ป่วย บอกเล่าข้อมูลและชี้แจงแนวทางการรักษาพยาบาลให้ผู้ป่วยทราบ ด้วยความสุภาพ อ่อนโยน

ข. พฤติกรรมการดูแลคนทั้งคน เป็นการแสดงออกของพยาบาลที่เน้นการดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจ อารมณ์ สังคม มีการบอกให้ผู้ป่วยทราบก่อนและหลังทำการพยาบาล ชักถาม พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป อาการของโรคและความต้องการ ให้การพยาบาลอย่างนุ่มนวล เต็มใจ ไม่ข้ามตัวผู้ป่วย หรือยื่นคำศัพท์ ใช้สรรพนามเรียกผู้ป่วยอย่างเหมาะสม สังเกตสภาพร่างกายของผู้ป่วย สบตาผู้ป่วย สัมผัสอย่างเหมาะสม ไม่เปิดเผยร่างกายผู้ป่วยเกินความจำเป็น และไม่เร่งเร้าผู้ป่วยเพื่อให้งานเสร็จเร็วขึ้น

ค. พฤติกรรมให้ความสนใจ เป็นการแสดงออกของพยาบาลที่มีลักษณะให้ความสนใจผู้ป่วย เต็มใจให้ความช่วยเหลือ แม้ผู้ป่วยจะไม่ร้องขอ ตอบปัญหาด้วยความเต็มใจ ตั้งใจฟังผู้ป่วยพูด ให้ความสนใจผู้ป่วย ระหว่างให้การพยาบาลมีการสนทนากับผู้ป่วย ไม่ไปทำกิจกรรมอื่น ไม่สนทนากับเพื่อนร่วมงานในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย หรือเกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลในขณะนั้น และยุติการสนทนาเมื่อผู้ป่วยต้องการ หรือสมควรกับเวลา

พฤติกรรมของพยาบาลที่สังเกตได้นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยในสถานการณ์ดังต่อไปนี้

1. การดูแลทางด้านร่างกาย ได้แก่ การดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคล การช่วยเหลือขณะรับประทานอาหาร

2. การปฏิบัติตามแผนการรักษาของแพทย์ ได้แก่ ทานยา ให้ยารับประทาน ฉีดยา ให้สารน้ำและเกลือแร่ การเจาะเลือดตรวจ รวมทั้งช่วยแพทย์ในการทำหัตถการเพื่อการวินิจฉัย

3. การพูดคุยกับผู้ป่วย ได้แก่ การซักถามอาการ การสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ประจำวัน การให้ความรู้ด้านสุขภาพ

ส่วนที่ 2 คู่มือการให้คะแนนพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ เป็นแบบบันทึกการสังเกต มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ทางซ้ายมือเป็นที่ว่างให้ใส่เครื่องหมายหน้าข้อความด้านขวา ซึ่งมีข้อความแสดงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ จำนวนทั้งสิ้น 32 ข้อ

การหาความตรงตามเนื้อหา โดยนำแบบวัดพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุที่สร้างเรียบร้อยแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน (ตั้งรายนามอยู่ในภาคผนวก) ตรวจสอบด้านเนื้อหา ความถูกต้องของการวัด ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแก้ไข แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง โดยถือเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยของผู้ทรงคุณวุฒิยอมรับและเห็นด้วย

การหาความสอดคล้องของการสังเกต ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วย จำนวน 5 ท่าน (ตั้งรายนามอยู่ในภาคผนวก)
2. ให้ผู้ช่วยวิจัยศึกษารายละเอียดของเครื่องมือประมาณ 1 สัปดาห์
3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมกันอภิปรายรายละเอียดของเครื่องมือ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน
4. นัดหมายเวลา และสถานที่ที่จะทำการสังเกต โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยไปสังเกตพร้อมกันในสถานการณ์เดียวกัน (พฤติกรรมขณะมีปฏิสัมพันธ์ของพยาบาลกับผู้ป่วยคู่เดียวกัน)
5. ภายหลังจากการสังเกตแต่ละครั้ง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จะบันทึกผลการสังเกตทีละคู่ลงในแบบบันทึกพฤติกรรม
6. นำผลบันทึกของผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยคนที่ 1 ในแบบสังเกตพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุทีละคู่ จำนวน 5 ครั้ง นำมาหาค่าความสอดคล้องของการสังเกต ดังนี้

$$\text{ความสอดคล้องของการสังเกต} = \frac{\text{จำนวนครั้งของการสังเกตที่เหมือนกัน}}{\text{จำนวนครั้งของการสังเกตทั้งหมด}}$$

7. การหาความสอดคล้องของการสังเกตกับผู้วิจัยคนที่ 2,3,4 และ 5 ทำเช่นเดียวกับ การหา ความสอดคล้องของการสังเกตกับผู้ช่วยวิจัยคนที่ 1

ได้ค่าความสอดคล้องของการสังเกตเมื่อคำนวณจากการสังเกตของผู้วิจัยกับผู้ช่วยวิจัยคนที่ 1 ถึง 5 เท่ากับ 0.88, 0.86, 0.84, 0.81 และ 0.79 ตามลำดับ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 0.84 (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

การให้คะแนน

การให้คะแนนพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ ในการสังเกตทั้งสิ้น 3 ครั้ง ใน 3 กิจกรรมต่อพยาบาลวิชาชีพ 1 คน ถ้ามีพฤติกรรมในข้อใดให้ 1 คะแนน ถ้าไม่มีพฤติกรรมให้ 0 คะแนน คะแนนรวมในการสังเกต 3 ครั้ง มีคะแนนรวมตั้งแต่ 0-32 คะแนน

เกณฑ์การตัดสิน

พฤติกรรมด้านอารมณ์ มีจำนวน 8 ข้อ ให้นำหนักคะแนนร้อยละ 25

พฤติกรรมการดูแลคนทั้งคน มีจำนวน 13 ข้อ ให้นำหนักคะแนนร้อยละ 40

พฤติกรรมให้ความสนใจ มีจำนวน 11 ข้อ ให้นำหนักคะแนนร้อยละ 35

ความเหมาะสมของพฤติกรรม

ความเหมาะสมของพฤติกรรมรายข้อเป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 0.85-1.00 หมายถึง มีพฤติกรรมเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 0.70-0.84 หมายถึง มีพฤติกรรมเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.55-0.69 หมายถึง มีพฤติกรรมเหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 0.54 และต่ำกว่า หมายถึง มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

ความเหมาะสมของพฤติกรรมรายด้าน

ด้านอารมณ์

คะแนนเฉลี่ย 6.80-8.00 หมายถึง มีพฤติกรรมเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 5.60-6.79 หมายถึง มีพฤติกรรมเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 4.40-5.59	หมายถึง	มีพฤติกรรมเหมาะสมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 4.39 และต่ำกว่า	หมายถึง	มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

ด้านการดูแลคนทั้งคน

คะแนนเฉลี่ย 11.05-13.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมเหมาะสมมาก
คะแนนเฉลี่ย 9.10-11.04	หมายถึง	มีพฤติกรรมเหมาะสมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 7.15- 9.09	หมายถึง	มีพฤติกรรมเหมาะสมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 7.14 และต่ำกว่า	หมายถึง	มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

ด้านให้ความสนใจ

คะแนนเฉลี่ย 9.35-11.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมเหมาะสมมาก
คะแนนเฉลี่ย 7.70- 9.34	หมายถึง	มีพฤติกรรมเหมาะสมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 6.05- 7.69	หมายถึง	มีพฤติกรรมเหมาะสมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 6.04 และต่ำกว่า	หมายถึง	มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

ด้านความเหมาะสมของพฤติกรรมโดยรวม

คะแนนเฉลี่ย 27.20-32.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมเหมาะสมมาก
คะแนนเฉลี่ย 22.40-27.19	หมายถึง	มีพฤติกรรมเหมาะสมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 17.60-22.39	หมายถึง	มีพฤติกรรมเหมาะสมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 17.59 และต่ำกว่า	หมายถึง	มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์ภาวะจิตเสื่อมในผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยปรับจากแบบสัมภาษณ์ภาวะจิตเสื่อมในผู้สูงอายุของ บรรลุ ศิริพานิช และคณะ (2532) โดยพิจารณาปรับข้อความในแบบสัมภาษณ์บางส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อรายการ จำนวน 11 ข้อ โดยมีการให้คะแนนในแต่ละข้อเลือก ซึ่งมี 3 ข้อดังนี้

สำหรับผู้ตอบข้อเลือก ถูกต้อง	(ข้อที่ 1)	ให้ 1 คะแนน
สำหรับผู้ตอบข้อเลือก ไม่ถูกต้อง	(ข้อที่ 2)	ให้ 0 คะแนน
สำหรับผู้ตอบข้อเลือก ไม่ตอบ ไม่รู้	(ข้อที่ 3)	ให้ 0 คะแนน

การตรวจสอบเครื่องมือ

โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน (ชุดเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือชุดที่ 2,

3) ตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุม และเกณฑ์การตัดสินภาวะจิตเสื่อม

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์กับผู้ช่วยสูงอายุ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของเครื่องมืออีกครั้งหนึ่ง

เกณฑ์การตัดสินภาวะจิตเสื่อม

9 คะแนนขึ้นไป ไม่มีภาวะจิตเสื่อม

7-8 คะแนน มีภาวะจิตเสื่อมปานกลาง

0-6 คะแนน มีภาวะจิตเสื่อมรุนแรง

ถ้าผู้ช่วยสุ่อายุท่านใดได้คะแนนไม่ถึง 9 คะแนน ผู้วิจัยจะไม่เก็บข้อมูลปฏิสัมพันธ์ของพยาบาลกับผู้ช่วยสุ่อายุท่านนั้น

เครื่องมือชุดนี้ผู้วิจัยใช้ในการคัดเลือกผู้ช่วยสุ่อายุที่มีคุณสมบัติจะเป็นตัวอย่างประชากรที่พยาบาลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยทั้ง 6 แห่ง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ติดต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่จะเก็บข้อมูล แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะเข้าไปร่วมปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยที่พยาบาลกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานอยู่ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะทำหน้าที่ช่วยเหลือในการปฏิบัติการพยาบาลบางอย่างตามความเหมาะสม เช่น บูเตียง แจกอาหาร พุดคุยกับผู้ช่วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพกับเจ้าหน้าที่ทางการพยาบาลในหอผู้ป่วย ให้เกิดความรู้สึกที่

จะยอมรับผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ผู้วิจัยเองก็จะได้รับประโยชน์จากความคุ้นเคยกับสถานที่และแนวทางการปฏิบัติกรพยาบาล

1.3 ผู้วิจัยเลือกผู้ช่วยวิจัย โดยเป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยอายุรกรรมหรือศัลยกรรม ในโรงพยาบาลไม่น้อยกว่า 3 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าเป็นอย่างต่ำ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

1.4 ผู้วิจัยเตรียมผู้ช่วยวิจัยโดยให้ศึกษาคร่งร่างการวิจัย ผู้ช่วยวิจัยทำความเข้าใจการใช้เครื่องมือแบบสอบถามและแบบบันทึกการสังเกตกับผู้วิจัย ผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกการสังเกตให้คุณเป็นตัวอย่าง แล้วให้ผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตและบันทึกการสังเกตร่วมกับผู้วิจัย

1.5 กำหนดสถานการณ์ที่จะทำการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะทำการสังเกตพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์ตามที่กำหนด กับผู้ป่วยสูงอายุที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1.5.1 เป็นผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

1.5.2 เป็นผู้ป่วยที่ไม่มีภาวะจิตเสื่อม

1.5.3 ไม่เป็นผู้ป่วยอาการหนัก

1.5.4 เป็นผู้ป่วยที่ไม่มีปัญหาทางระบบประสาทสัมผัส เช่น ตามอง

ไม่เห็น หูตึง

2. ขั้นตอนการ

2.1.1 ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยสำรวจจำนวนผู้ป่วยสูงอายุในหอผู้ป่วย และทำการสัมภาษณ์ผู้ป่วยสูงอายุ โดยใช้เครื่องมือเพื่อประเมินว่าผู้ป่วยสูงอายุไม่มีภาวะจิตเสื่อม

2.1.2 สัรวจตารางการปฏิบัติงานของพยาบาลในช่วงการสังเกต ซึ่งกำหนดไว้ระหว่างเวลา 07.00-18.00 น. ทำการสังเกตพฤติกรรมเฉพาะพยาบาลที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ แต่ละคนใน 3 กิจกรรม คือ การดูแลทางด้านร่างกาย การปฏิบัติตามการรักษาของแพทย์ และการพูดคุย ครั้งละ 10 นาที หรือเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม โดยเริ่มสังเกตตั้งแต่พยาบาลเดินไปที่เตียงผู้ป่วย

การสังเกตพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ แต่ละวันอาจสังเกตได้ไม่ครบ 3 กิจกรรม กิจกรรมใดยังไม่ได้รับการสังเกต ผู้วิจัยจะสังเกตในวันถัดไป

การสังเกตพฤติกรรมของพยาบาล ในกรณีที่ตลอดช่วงการสังเกต มีกิจกรรมการพยาบาลไม่ครบใน 3 กิจกรรม ผู้วิจัยจะเลือกสังเกตกิจกรรมชนิดอื่นเพิ่มขึ้นอีก 1 ครั้ง ดังนั้น พยาบาลทุกคนจะได้รับการสังเกตพฤติกรรมคนละ 3 ครั้ง

2.1.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมพยาบาลตามเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่บอกให้พยาบาลผู้ที่ถูกสังเกตทราบ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะอยู่ในที่ที่เหมาะสม สามารถได้ยินคำสนทนาและเห็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน โดยไม่รบกวนการปฏิบัติงานของพยาบาลผู้ถูกสังเกต

2.1.4 ผู้วิจัยและผู้ช่วยทำการสังเกตพฤติกรรมของพยาบาลที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ โดยสังเกตกิริยาท่าทาง คำพูดและน้ำเสียง การฟัง การแสดงออกทางสีหน้าและสายตา เมื่อสังเกตครบ 10 นาที หรือเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม ถือว่าสิ้นสุดการสังเกต 1 ครั้ง

2.1.5 ผู้สังเกต จะบันทึกการสังเกตลงในแบบสังเกตทันทีภายหลังจากสิ้นสุดการสังเกตแต่ละครั้ง ในที่ที่เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงการบันทึกจากความจำ

2.1.6 การสังเกตครั้งต่อไปจะเริ่มต้นเมื่อการบันทึกการสังเกตในครั้งก่อนเสร็จสิ้นแล้ว เมื่อสังเกตครั้งต่อไปก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งครบตามจำนวนตัวอย่างประชากรที่กำหนดไว้

2.1.7 หลังจากทำการสังเกตครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยให้พยาบาลตอบแบบสอบถามเจตคติของพยาบาลต่อผู้ป่วยสูงอายุ และแบบสอบถามรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบวัดเจตคติและแบบสอบถามรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ จะกระทำเมื่อการสังเกตครบถ้วนแล้ว โดยจะบันทึกรหัสพยาบาลไว้ เพื่อบันทึกข้อมูลของพยาบาลทั้งด้านการสังเกตและการใช้แบบสอบถามให้ได้ข้อมูลตรง ถูกต้องต่อตัวอย่างประชากรแต่ละคน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามนี้ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจำนวน 5 คนทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 15 ตุลาคม 2534 ถึง 30 มกราคม 2535 ในช่วงเวรเช้าและเวรบ่าย สังกัดพยาบาลวิชาชีพพร้อม 100 คน จำนวนการสังเกตทั้งสิ้น 300 ครั้ง ระยะเวลาในการสังเกตกิจกรรมแต่ละครั้ง 2-10 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคะแนนที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX (Statistic Package for the Social Sciences) ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของตัวอย่างประชากรด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์เจตคติของพยาบาลและพฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเจตคติของพยาบาล พฤติกรรมของพยาบาลขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยสูงอายุ และภูมิหลังของประชากร โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและทดสอบค่าที

สถิติที่ใช้ในการคำนวณ

1. การคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2527)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนตัวอย่างประชากร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X^2$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัว

N = จำนวนตัวอย่างประชากร

2. การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (วิเชียร เกตุสิงห์, 2526)

$$r = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร X กับตัวแปร Y

$\sum X$ = ผลรวมของข้อมูลที่ได้จากตัวแปร X

$\sum Y$ = ผลรวมของข้อมูลที่ได้จากตัวแปร Y

$\sum XY$ = ผลรวมของผลคูณระหว่างค่าตัวแปร X และ Y

$\sum X^2$ = ผลรวมของกำลังสองของข้อมูลตัวแปร X

$\sum Y^2$ = ผลรวมของกำลังสองของข้อมูลตัวแปร Y

N = จำนวนข้อมูลหรือตัวอย่างประชากร

ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันที่คำนวณได้โดย

การทดสอบค่าที (t-test) ดังนี้

$$t = \frac{r \sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$

เมื่อ t = ค่าที (test statistic)

N = จำนวนตัวอย่างประชากร

df = N-2

ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05